

Motion till riksdagen

1989/90:So17

av Margitta Edgren och Lola Björkquist (båda fp)

med anledning av prop. 1989/90:81 om

ledningsansvaret inom den offentliga hälso- och sjukvården, m.m.

Hälso- och sjukvårdens främsta syfte är att förebygga sjukdom och lidande och – när människor ändå blir sjuka – att bota, lindra, stödja och trösta.

Uppgiften för riksdagen är att ange målsättning, som t.ex. i hälso- och sjukvårdslagen och därtill ge förutsättningar för att uppfylla målen, genom annan lagstiftning, ansvar för planering av olika utbildningar och resurser till forskning och fördelning av statsbidrag mm. Riksdagen anger på så sätt riktningen för hur hälso- och sjukvården skall utvecklas. Ansvaret för hälso- och sjukvården (huvudmannaskapet) har landstingen.

Riksdagen kan därmed inte garantera eller kontrollera att varje enskild medborgare och varje anställd personal får sina önskemål tillgodosedda. För att landstingens huvudmän skall kunna ta detta ansvar måste de ha befogenheter att använda sina samlade resurser för att leda och styra organisationen och innehåll mot de mål som riksdagen satt upp.

Ansvarsfrågorna inom sjukvården är komplicerade och många lagar styr.

- Resurs- och organisationsansvaret är arbetsgivarens dvs. landstingens, som skall svara för att det ges hälso- och sjukvård och att det finns personal med godkänd utbildning.
- Yrkesansvaret är personalens, det är individuellt och gäller såväl sjukvårdsbiträden som läkare, alla står under socialstyrelsens tillsyn. Alla utbildade grupper har ett självständigt ansvar för sina bedömningar, beslut och åtgärder inom sitt kompetensområde. Utöver detta har överläkare ett ytterligare medicinskt ledningsansvar, som innebär ansvar för att övrig personal fullgör sina medicinska åligganden.
- *Hälso och sjukvårdslagen (HSL)* är en s.k. ramlag i huvudsak. Den anger att det skall finnas "den personal som behövs för att meddela god vård" dvs. den reglerar huvudmannens ansvar. Enda undantaget från ramlagstanken är paragraf 14 med det ovan beskrivna medicinska ledningsansvaret för överläkare resp. distriktsläkare.
- *Behörighetslagen* bestämmer bl.a. vilka kompetenser som personalen skall ha.
- *Tillsynslagen* reglerar personalens ansvar, bl.a. "att den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonal skall vinnlägga sig om att ge patienterna sakkunig och omsorgsfull vård".

Nu föreslår regeringen att 14 § HSL skall utvidgas till att omfatta även ett lagstadgat administrativt ansvar för läkare.

Syftet är gott, det gäller patienternas säkerhet. Men, enligt vår mening, kommer inte ett lagstadgat administrativt ansvar för läkare automatiskt att göra hälso- och sjukvården säkrare för patienterna. Vi har sett exempel på att inte ens medicinskt ledningsansvar ger medicinsk säkerhet för patienterna. (Olyckan på dialysavdelningen i Linköping.) Vi anser att patienternas säkerhet är beroende av dels att var och en som arbetar inom hälso- och sjukvården fullgör sitt yrkesansvar, dels att huvudmännen tar ansvar för att personal finns i tillräcklig omfattning med tillräcklig utbildning, att det finns föreskrifter och anvisningar för enskilda patienters vård och behandling och att utrustningens kvalitet är säkerställd.

Självklart skall det finnas administrativa chefer inom hälso- och sjukvården. Vilka personer som skall vara chefer skall huvudmännen bestämma och inte riksdagen via lagstiftning. En administrativ organisation kan inte läsas fast genom lagstiftning. En organisation som lever är beroende av förändringar i omvärlden och måste anpassa sig till dessa förändringar, annars stelnar den.

I landstingens ansvar ingår att det utses chefer som kan axla det administrativa och ekonomiska ansvaret. Landstingen kan söka chefer bland personer som har kunskaper, erfarenheter, utbildning och lust för ekonomiska, administrativa och organisatoriska frågor. För att ingen otydlighet skall uppstå och för att renodla alla yrkesgruppers yrkesansvar borde allas ansvar regleras i samma lag – Tillsynslagen. Detta innebär att HSL borde vara en ramlag helt igenom och att paragraf 14 som reglerar läkares medicinska ledningsansvar tas bort. Läkares självklara medicinska yrkesansvar borde därmed ingå i Tillsynslagen.

Regeringen startade 1988 en utredning som ser över Tillsynslagen. Utredningen borde få utökade direktiv i syfte att föra läkares medicinska ledningsansvar till Tillsynslagen. Detta ledningsansvar bör vara en del av yrkesansvaret.

Utredningen borde också få i uppgift att se över alla yrkesgruppers yrkesansvar för att förtydliga och konkretisera ansvarsgränser mellan olika yrkeskategorier. Detta är för närvarande mycket oklart, vilket också avspeglar sig i ofta felaktiga delegeringar.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär tilläggsdirektiv till utredningen som arbetar med Tillsynslagen i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm 22 februari 1990

Margitta Edgren (fp)

Lola Björkquist (fp)